

NORDISKE

4 - OKTOBER 2021

FORENINGEN
NORDEN

Meget mere NORDEN

**Margrete I grundlagde
det nordiske samarbejde
for 600 år siden for
at bringe fred og skabe
samhandel i Norden**

Nordiske går bag om storfilmene
'Margrete den Første'.

Litteratur og film sætter fokus på Norden

Af Lars Barfoed, landsformand

En nordisk storfilm om Margrete I og en bog med nye opsigtsvækkende forskningsresultater, der afslører kupplaner om dannelsen af et nordisk storrige op til 1864. Der er i høj grad fokus på Norden i kulturens verden i dette efterår.

I Foreningen Norden glæder vi os over, at nordisk samarbejde er et tema, der vækker interesse. Og vi skal naturligvis bruge det som en trædesten til at styrke interessen for Norden og det store potentiale, der er i at styrke det nordiske samarbejde.

Storfilmen om Margrete I er ikke blot danmarkshistoriens dyreste spillefilm. Den ser også ud til at blive set og værdsat af en ganske stor del af befolkningen. Måske endda internationalt også. Filmen er i hvert fald blandt de tre, som Danmark indstiller til at modtage en Oscar.

Nuvel, filmen ses utvivlsomt, fordi den er spændende, har et godt plot, er flot filmet, har en helt usædvanlig hovedkarakter - og så er rollerne besat med nogle af de fineste nordiske skuespillere.

Men vi kan i Foreningen Norden sandedig også se os lidt i al den opmærksomhed, som filmen skaber om Norden. Det kan vi allerede af den grund, at filmens tema flugter præcist med vores arbejde og vision. Men også fordi vi har haft en finger med i spillet omkring filmens lancering.

I samarbejde med SF Studios og vores lokalforeninger fik vi skabt otte flotte, nordiske events rundt om i landet ved filmens premiere midt i september. Og vi deltog som medværter ved filmens gallapremiere, hvor Hendes Majestæt Dronningen deltog.

Der er med andre ord styrket interesse for Norden via litteratur og film i disse år. Ikke mindst derfor vil det være helt forkert at gennemføre de planlagte besparelser på Nordisk Råds kulturbudgetter. Og vi har i Foreningen Norden arbejdet intenst for at få fjernet besparelserne.

Den fornyede nordiske interesse viste sig allerede i 2020 med romanen, Margrete I, af Anne Lise Marstrand-Jørgensen, som vi allerede har talt med her i magasinet - og i dette nummer vender tilbage til for at høre, hvordan romanen blev til og figuren skabt.

Foto: Maria Tuxen Hedegaard

Men også rent forskningsmæssigt ser vi interesse for det skandinaviske sammenhold. Mest massivt i det 630 sider store værk, 'Union eller undergang - kampen for et forenet Skandinavien', hvis medforfatter, Rasmus Glenthøj, vi også interviewer i nærværende udgave af Nordiske. Et enestående forskningsarbejde i vores nordiske arv.

Dertil kommer hele 15 sider om Margrete I her i magasinet! God fornøjelse med både film og blad.

NORDISKE

Foreningen NORDEN

Vandkunsten 12,
1467 København K.
Telefon: 35 42 63 25,
mail: landskontoret@foreningen-Norden.dk,
www.foreningen-norden.dk

Landsformand: Lars Barfoed

Generalsekretær: Peter Jon Larsen

Protektor:

Hendes Majestæt
Dronning Margrethe II

NORDISKE - foreningens magasin

Redaktion: Esben Ørberg,
ansvarshavende redaktør,
Telefon: 27 25 80 40,
redaktion@foreningen-norden.dk.

Grafisk tilrettelæggelse:

Pia Alø Visser, Rosendahls a/s.

NORDISKE udkommer i januar, april, juni og oktober.

Næste nummer udkommer ultimo januar.

ISSN: 0901-4950.

Tryk: Rosendahls a/s.

Forsidefoto: Margrete I (Trine Dyrholm) og hendes adoptivsøn kong Erik (Morten Hee Andersen) er her det stolte værtspar. Scene fra filmen 'Margrete den Første.' Foto: Dušan Martinček.

Medlemskab: Du bliver medlem for 295,- om året, 390,- for en husstand, 195,- for pensionist og 240,- for pensionistpar.

Skriv til os. Se vores adresse til venstre her på siden. Eller meld dig direkte ind:

www.foreningen-norden.dk/medlemsformer-og-kontingenter/

Kartoffelhøsten tegner
godt. Mathilde Berg
Olsson på Nordjobb
på Åland.

Nordjobb – succes ikke kun blandt unge

Næsten 30.000 unge under 30 år har siden 1985 tjent gode penge i sommerjob og fået eventyr med i købet gennem Nordjobb. I denne sommer drog vi rundt for at tage temperaturen på Nordjobb. Fungerer den nordiske jobtjeneste stadig? Og hvad siger arbejdsgiverne?

Vi mødte blandt andre Mathilde, som sidste sommer arbejdede som den eneste unge på en afsides Ålandsk ø med blot 80 indbyggere. Hun blev fuldstændig integreret i det lille øsamfund. Her er fortællingen om Mathilde, som var helt alene, men aldrig ensom:

Sottunga ligger afsides som en af de yderste af de Ålandske øer mod øst. Noget større end Lange-land med 12.000 indbyggere. På Sottunga, Finlands mindste kommune, er der blot 80 fastboende. To af dem er et ældre ægtepar, som gennem hele livet har avlet grønsager og ofte har en ung nordjobber som medarbejder i sæsonen.

Ved noget af et tilfælde og efter en del omveje, havnede Mathilde Berg Olsson fra Silkeborg i sommeren 2020 hos avlerne på Sottunga og blev straks en del af det lille samfund.

- Jeg rejste alene, men var aldrig ensom, selvom der ikke var andre unge på Sottunga. Ved at lære mit værtspar godt at kende, kom jeg til at kende andre. Jeg blev inviteret til 60-års fødselsdag og blev nærmest betragtet som lokal, når jeg af andre lokale blev spurgt, hvordan høsten artede sig. Det er jo det fantastiske ved at have et job. Du går op og ned ad andre mennesker og man kommer virkelig tæt på hinanden.

Udlængsel – og helst langt væk!

Efter studentereksamen i 2019 havde hun, som

mange andre unge, udlængsel og snuppede nogle måneder i Australien.

Norden var egentlig slet ikke i Mathildes tanker, da hun kom hjem fra Australien. Hun var klar til at drage ud igen – og helst langt væk. Men Norden? For tæt på. Ikke spændende nok, var hendes tanke.

- Men corona ledte mig mod Norden og dette ufrivillige valg viste sig at blive helt fantastisk. Jeg ville gerne have et arbejde og en veninde fik mig til at skrive en profil og cv på Nordjobbs site. Straks fik jeg tilbud fra en campingplads i Norge, som dog blev lukket ned af corona. Så dumpede tilbuddet fra Åland ind og jeg må indrømme, at jeg ikke vidste, hvor Åland ligger.

- Jeg er gået efter noget, der er mere end blot turisme, og her er Nordjobb jo perfekt. Jeg har opdaget, at jeg føler mig hjemme i Norden. Her er jeg tryk, måske fordi vi har tillid til hinanden. Vi vil hinanden det godt. Vi behøver ikke som rejsende at være på vagt. På de store turiststeder er der altid nogen, som vil narre os for penge.

- Og så er der jo sproget, som gør, at jeg føler, at Norden er inden for rækkevidde. Det sproglige fællesskab er en stor foræring til det nordiske sammenhold. Hvis vi bare taler langsomt, kan vi forstå meget, ja vel i grunden det meste.

Mere om Nordjobb på side 29.

Hun samlede Norden:

Internationalt mesterstykke

En smilende Dronning Margrethe II ankommer til Imperial. Umiddelbart til højre for hende ses producer Lars Bredo Rahbek, som vi interviewer på side 10. Helt til højre Foreningen Nordens nyvalgte landsformand, Lars Barfoed.

Af Esben Ørberg

Filmen 'Margrete den Første' fejrer ikke alene triumfer, fordi den er storslået og har en kvindelig hovedkarakter, som mod alle odds formåede at danne en union, som i 125 år holdt sammen på Norden.

Filmens succes skyldes også, at den taler ind i et fællesskab, som mange sætter pris på. Et nordisk fællesskab, som ingen vel længere ønsker skal blive til en regulær føderation, men som mange ønsker skal udvikles langt mere end tilfældet er.

Føderationen var til gengæld ikke langt fra at blive til virkelighed i midten af 1800-tallet, hvor

Danmark lige så godt kunne være blevet udraderet i en deling mellem Preussen og et nyt stort Sverige. Det afsløres i et nyt storværk om skandinavismen, som dokumenterer en langt mere seriøs bevægelse for en skandinavisk union end historikere hidtil har antaget. Vi møder værkets danske forfatter på side 30.

Filmen 'Margrete den Første' taler til os på mange ledder og kanter og derfor indbyder vi på de næste sider læserne til at få et detaljeret indblik i filmens tilblivelse og intentionerne med filmen.

Man tror jo, at det er løgn, og det var da også en sensation i hele Europa, at Margrete I holdt sammen på Danmark, Norge og Sverige i hele 25 år.

I filmen møder vi hende i ni dage i 1402 og oplever en enestående politisk begavelse.

Som også presses følelsesmæssigt i en grad, hvor man tænker, at et sådant pres, og et sådant dilemma, kan intet menneske klare. Men Margrete kan – i hvert fald i filmen.

I Foreningen Norden glæder vi os over, at nordisk samarbejde er temaet i den største og mest bekostelige danske spillefilm nogensinde, som genskaber en stor og afgørende epoke i nordisk historie.

En epoke, hvor det for alvor viste sig at være nytigt og bringe velstand at stå sammen i Norden. Ikke kun for 600 år siden.

En epoke så vigtig, at vores protektor Dronning Margrethe II naturligvis var med til gallapremieren.

I filmen lærer vi Margrete I at kende og forstår, hvordan hun kunne lykkes med det umulige. Her i bladet taler vi med flere af filmens nøglepersoner; instruktøren, produceren og skuespillere. Og så vender vi tilbage til forfatteren Anne Lise Marstrand-Jørgensen, som for tre år siden trak Margrete I ud af skyggen med romanen 'Margrete I'.

'Margrete den Første' er multinordisk filmsamarbejde

Hun er instruktøren bag den nordiske tv-serie 'Broen' og nu også bag 'Margrete den Første', som er den største og dyreste danske spillefilm nogensinde. Og så er den endda lige så svensk og norsk, som den er dansk. Samtale med Charlotte Sieling om filmen, som nu også er indstillet til en Oscar.

Filmen 'Margrete den Første' handler om nordisk samarbejde, men også selve filmen er blevet til i et enestående nordisk samarbejde. Filmens instruktør Charlotte Sieling siger, at det var mere end oplagt at etablere et bredt nordisk samarbejde om filmens produktion.

- Jeg vidste fra instruktion af tv-serien 'Broen', at nordisk samarbejde er nyttigt, men med 'Margrete den Første' gik det op i en højere enhed. Vi bestykkede fra start alle funktioner omkring filmen

Fra gallapremieren, fra venstre: skuespiller Jakob Oftebro, instruktør Charlotte Sieling samt skuespillerne Morten Hee Andersen, Trine Dyrholm og Søren Malling.

med dygtige folk fra hele Norden; skuespillerne er fra Danmark, Norge og Sverige, kostume har dansk ledelse, sminke svensk, klipning islandsk og tone norsk.

Instruktøren fik sit internationale gennembrud med netop 'Broen'. Efter den begyndte tilbuddene at strømme ind, idet 'Broen' blev solgt til store lande som USA, Frankrig, England og Sydkorea. Charlotte Sieling tog da også imod nogle af tilbuddene i form af afsnit af tv-serierne 'Homeland' og 'The Americans' og flere andre.

Nordisk filmsamarbejde om en hals

Hun er uddannet både som skuespiller og instruktør og har store serier som 'Rejseholdet', 'Krøniken' og 'Forbrydelsen' i bagagen. Men det var stadig 'Broen', som hun vendte tilbage til, og den som atter førte hende ind på nordisk grund.

- 'Broen' var også mit personlige gennembrud. Her mødte jeg mig selv som fuldblods instruktør for første gang. Her følte jeg det dybe nordiske drama, selvom også 'Rejseholdet' var en sort affære og 'Krøniken' havde sine mørke sider. Med 'Broen', og ikke mindst nu med 'Margrete den Første', trækker jeg den måske et sekund længere, før jeg klipper over til en ny scene. Det lidt mere rolige tempo passer til Norden, siger Charlotte Sieling og fortæller, at den nordiske Kalmarunion blev vakt til live, ikke blot under optagelserne, men også mellem optagelserne.

- Vi holdt en uforglemmelig midsommerfest, hvor vi gik helt amok i debatter om Kalmarunionen og i forestillinger om unionens virkning. Vi sang svensk i lange baner og hvis jeg ikke tidligere havde elsket det nordiske samarbejde, så kom jeg til det i den kælder, den nat.

Startede på bar bund

For Charlotte Sieling har 'Margrete den Første' været en forløsning på flere måder, ikke mindst på baggrund af de mange tv-serier, hvor hun ikke selv skulle 'løbe noget op'.

- Der var ikke noget manus, der var end ikke nogen bog, som kunne være grundlag. Men der var en usædvanlig stærk kvinde, en dronning som skabte

Scene fra filmen.
Foto: Julie Vrábelová.

fred, i modsætning til de krigsførende konger både før og efter Margrete I. Vi fik gode råd om at begynde med en krig, men nej, jeg ville have kvinden frem i lyset.

- Vi havde mange samtaler om, hvem personen Margrete skulle være. Jeg var overbevist om, at moderskabet skulle have afgørende betydning. Vi har jo både en adopteret søn og en afdød søn omkring Margrete. Dramaet er, at vi faktisk ikke ved, om Olav er sønnen. Dette drama om den falske Olav var vel den sværeste situation for Margrete nogensinde. Derfor blev det filmens omdrejningspunkt, i øvrigt stærkt ansporet af manuskriptforfatter Jesper Fink, som har langt mere historisk viden og interesse end jeg.

Margretes personlighed voksede frem

Charlotte Sieling er ikke blot instruktør, men også selv manuskriptforfatter sammen med Jesper Fink og Maya Ilsøe. I dette kunstneriske team voksede Margretes personlighed frem.

- Politisk og personligt var hun en samlende figur i datiden, en dreven forhandler, en fremragende strateg, som konstant vurderer situationen på en ganske stille måde uden mange følelser. Følelserne kommer først senere, da det viser sig, at hun har glemt at være mor, da denne stærke kvinde og fuldblods politiske væsen udsættes for det ultimative dilemma. Men da manden, som hævder at være hendes søn, dukker op, forholder hun sig i begyndelsen til ham som en politiker og reagerer

alligevel helt anderledes, end hun er vant til, da følelserne får tag.

- Men når det ikke handler om Olav, er hun suveræn som en af historiens helt store politiske begavelser. Hun lægger grunden til sit styre ved at give rigsrådene rigdom, så de ikke er motiverede til at gå i krig igen. Filmen søger at tegne et billede af Margrete som den, der evner at tale til dem: Er I med mig? Vi har alle sammen oplevet krig, men freden har bragt os rigdom. Kan I følge mig? Og ja, hun evner at overtale denne højst umage flok af stærke mænd. Denne enorme kraft, som hun besidder, synes jeg også, at vi får fortalt rigtig godt i filmen, siger Charlotte Sieling.

eø

Dokumentation:

Loyalitetsdeklarationen

Uddrag af den deklaration, som rigsrådene forfattede til Margrete, da hun blev 'fuldmægtig frue' i Lund i 1387:

Vi valgte, antog og udpegede den hæderlige fyrstinde og frue fru Margrete:

Det skal være bekendt for alle, som ser dette brev eller hører det læse, at vi Vinald, af Guds nåde ærkebiskop i Trondheim, Peder, af den samme nåde biskop i Aarhus, Henning Podebusk, Danmarks riges drost, Jens Andersen, Bent Byg, Henrik Parow, Reimer Breide, Folmer Jakobsen, riddere, Otto Jensen, Henneke Olufsen, unge Konrad Moltke, Jakob Mus, Stig Pedersen og Albert vidner og erkender med dette vort åbne brev, at i året 1387 efter Vor Herres fødsel på Skt. Laurentius' dag (var vi tilstede) i Lunds domkirke og i anledning af valget samme dag på Lunde landsting. [Vi] - sammen med mange flere af Danmarks riges mænd, såsom ærkebiskopper, lydbiskopper, riddere, svende og endnu flere af rigets mænd og menige folk fra alle Danmarks lande - valgte, antog og udpegede den hæderlige fyrstinde og frue fru Margrete, Norges og Sveriges dronning, til fuldmægtig frue, til husbonde og til hele Danmarks riges formynder i alle henseender, som det herefter står skrevet:

For det første fordi fornævnte dronning Margrete er kong Valdemars datter og kong Olufs moder, der begge var vore herrer og som nu er døde - deres sjæle være hos Gud - og (dernæst) på grund af den velvilje og gunst, som vi har erfaret og fundet hos hende, på mange punkter, så er vi i endrægtighed blevet enige med hende om, og hun med os, at vi ikke skal tage nogen herre, høvding eller nogen mand til konge, og ikke drage nogen mand ind i Danmark, og ikke tage nogen mand til hjælp, som på nogen måde er hende imod, men kun med hendes råd og vilje tage nogen mand ind, og det samme har hun lovet os; og vi og vore venner vil følge hende i godt og ondt.

Hun har lovet os, at hun vil lade os nyde billighed og retfærdighed samt de privilegier, som hendes forfædre og hendes søn har givet os. Og vi har med vor gode vilje og med velberåd hu valgt, udpeget og hyldet hende til vor frue, til vor husbonde og til hele Danmarks riges fuldmægtige formynder at tjene hende således som dannemænd trofast bør tjene deres frue, husbonde og herre, indtil den dag da hun og vi endrægtigt kommer overens om at vælge og få en konge både med hendes og vort råd og fuldkomne vilje og ikke at unddrage hende vor tjeneste og hjælp, før hun med sin vilje viser os bort fra sig til den konge, som både hun og vi med både hendes og vort råd og vilje vælger. [...]

- Pludselig fik jeg at vide, at jeg er et sprogligt forbillede. Uden at vide det. Det var dejligt, siger Jakob Oftebro om Nordens Sprogpris, som den norske Foreningen Norden tildelte Oftebro i 2014. Her Oftebro i skikkelse af den påståede Olav. Foto: Rasmus Videbæk, DDF.

Tema

Havde vi da bare Kalmarunionen i dag!

Nordens historie kommer frem i lyset i filmen 'Margrete den Første', hvilket var vigtigt for Jakob Oftebro, da han gik til prøve på rollen som Margretes afdøde søn Olav. Oftebro er nordisk, lige dansk og norsk samt flydende dobbeltsproget.

- Hvis det stod til mig, så havde vi Kalmarunionen i dag! Sådan siger den 35-årige Jakob Oftebro, som da også er rundet af mere nordisk muld end de fleste: Født i Norge, hvor han som 18-årig kom på Statens teaterhøgskole og blev udvekslet med Statens Teaterskole i København. Siden har han boet skiftevis i København og Oslo og taler begge sprog flydende. I dag bor han mest i København sammen med sin norske kæreste og har det seneste halve år indspillet tv-film i Sverige.

Dertil kommer anledningen til dette interview: at Oftebro spiller den falske, måske genkomne kongesøn Olav i filmen om Kalmarunionen og nordisk samarbejde, 'Margrete den Første'. Et samarbejde som skuespilleren Jakob Oftebro også hylder og gerne vil have meget mere af. Som en understreg-

ning af hans nordiske tankesæt, blev han for nogle år siden tildelt den norske Foreningen Nordens sprogpris for sit 'brændende engagement for nordisk sprogforståelse'.

Godt at tage konflikterne

- Noget af det mest fascinerende ved at rejse og arbejde i Norden er, at man hele tiden prøver noget nyt – og så alligevel er hjemme. På samme tid. Vi er ens og så alligevel meget forskellige. Vi kan lære meget af forskellene, vi kan bruge dem til at blive bedre. For eksempel har jeg lært meget af danskernes måde at tackle konflikter på, som er meget mere direkte end den stærke svenske og til dels norske trang til konsensus.

- Jeg kan godt lide vores nordiske socialistiske-kapitalistiske samfund, hvor vi giver meget til fællesskabet og stiller mange krav til hinanden. Det er jo derfor, at vi har den enorme tillid til hinanden og i øvrigt en mængde andre fælles værdier.

Jakob Oftebro har allerede fra ganske ung været tiltrukket af Danmark. Det skyldtes film som 'Blinkende Lygter' og 'Pusher'. Og da der for 13 år

siden pludselig opstod en udvekslingsplads på teaterskolen i København, sprang han til og har siden suget Danmark og dansk kultur til sig.

- Det har været en stor rejse at komme til et andet land og få karriere og venner. Tilbage i 2007, da jeg kom til Danmark, var norsk film nærmest ukendt i Danmark. Man grinede lidt af Norge og var slet ikke disponeret for norsk sprog, ja, folk forstod simpelthen ikke, hvad jeg sagde. Derfor lærte jeg lynhurtigt dansk, og allerede efter en uge kunne jeg slå over i et nogenlunde dansk.

Norsk er blevet populært

- Siden er der sket meget, og det skyldes især norsk film og tv. SKAM er det bedste eksempel på at det norske sprog ikke er en barriere, tværtimod. Men også norsk musik vinder frem ude i verden og unge rappere i begge lande synger på deres modersmål og er populære ikke bare i Norden.

- Hvad har det betydet for dig, at du i 2014 modtog Foreningen Nordens sprogpris?

- Prisen betød sindssygt meget! Jeg havde jo gjort Danmark til mit land for mig selv, fordi jeg holdt af Danmark og synes, det var lettere at være her og gav mange fordele. Jeg havde opdaget, at det er muligt som helt ung at bosætte sig i Danmark og at det ikke er nødvendigt at rejse verden rundt. Og så pludselig får jeg at vide, at jeg er et sprogligt forbillede. Uden at vide det. Det var dejligt.

Hvordan fik du rollen som Olav i 'Margrete den Første'?

- Jeg gik til audition, fordi jeg var fascineret af

Olavs karakter; var han god, var han ond? Vi ved det jo ikke helt, idet hele hans historie blev brændt på bålet. I det hele taget synes jeg, at middelalderen er spændende. Hele overgangen fra den hedenske tid føles mørk, dystert og ja - spændende.

- Filmen bringer oveni købet Nordens historie frem i lyset. En historie om langvarige indbyrdes krige, men alligevel kom vi på venskabelig fod og fik fælles værdier og egenskaber.

Norden må tage ved lære af corona

Når snakken falder på det nordiske fællesskab i det sidste halvandet år, er Jakob Oftebro mere kritisk og lidt trist.

- Det er jo første gang siden krigen, at vi har skullet vise pas og gå i karantæne. Det har været svært, fordi vi har lært at tage Norden for givet. Vi troede aldrig, at der skulle komme forbud mod at rejse frit i Norden. Under corona har jeg har skullet dokumentere, at jeg er kæreste med min norske kæreste og svenskerne er blevet hængt ud som nogle idioter. Det var ubehageligt, og jeg synes virkelig, at vi må tage ved lære og få opbygget et fælles sundhedsberedskab, inden vi rammes næste gang.

Jakob Oftebro har i de seneste seks måneder indspillet tv-serie i Sverige. Han spiller hovedrollen i 'Hamilton 2', hvor han har rollen som Carl Hamilton, som tidligere er spillet af Stellan Skaarsgård og Mikael Persbrandt. 'Hamilton 2' er en ny udgave af den kendte tv-serie, baseret på Jan Guillous romaner, der får premiere til januar på blandt andet DR og TV2/Norge.

Trine Dyrholm i rollen som Margrete I på rejse i sit hele og helede Norden. Foto: Rasmus Videbæk.

Filmen om Margrete skal skabe lyst til Norden

Manden bag ideen til storfilmene 'Margrete den Første' er bidt af Norden. Derfor var det oplagt for Lars Bredo Rahbek at grave i Margrete I's liv – og han fandt pludselig en overset hændelse, som gav filmen det liv, han havde ledt efter i 10 år.

Det er oftest skuespillerne, vi hører om, når de store film får premiere. Måske også instruktøren, men sjældnere produceren, som ellers er øverste chef for filmen.

Men med 'Margrete den Første' er der en helt særlig grund til, at vi møder Lars Bredo Rahbek fra SF Studios, for han også er manden bag ideen til filmen. Og sammen med Birgitte Skov har han produceret filmen.

Lars Bredo Rahbek har, som Anne Lise Marstrand-Jørgensen (læs side 14), bokset med Margrete i årevis, ja faktisk i hele 10 år.

- Jeg og Charlotte Sieling søgte en stærk kvindekarakter og opdagede på et tidspunkt et norsk manuskript om Margrete I. Men det fulgte hende fra vugge til grav, hvor alt vægtes lige, handlingen smøres for tyndt ud. Filmen ville blive kedelig. Men jeg blev ved med at læse alt, hvad jeg kunne finde om Margrete, og jeg blev mere og mere fascineret af denne store kvinde i verdenshistorien. Jeg manglede blot ideen, der kunne skabe en film, der både kunne underholde og fastholde en spænding med historisk belæg.

Den falske Oluf

- En dag så jeg en note, der henviste til 'den falske Oluf' og det fangede mig! Margretes søn skulle være dukket op mange år efter sin angivelige død,

i 1402, for at gøre krav på tronen. Hvem tør gå op til verdens mest berømte kvinde og sige: Du er min mor! Dette mysterium kunne bruges som filmens omdrejningspunkt.

De tre måneder, hvor retssagen mod den påståede Oluf forløb, blev derfor filmens omdrejningspunkt og derfor er Rahbek ikke blot krediteret som filmens producer, men også som manden bag ideen. Det er da heller ikke tilfældigt, at han fattede interesse for netop Margrete I.

- Norden rummer meget mere, end vi tror. Jeg var i mine 20'ere næsten otte år ude i Fjernøsten for Maersk og meget imod min forventning endte mine næreste venner altid med at blive de nordiske. Med dem følte jeg familieskab.

Hvorfor altid rejse sydpå?

- Det undrer mig, at vi danskere næsten altid rejser mod syd, når så stor inspiration ligger i Norden. Vores filmselskab, SF Studios, har hovedkontor i Sverige og med afdelinger i Oslo, Stockholm og København er vi virkelig pannordiske. Derfor er filmen om Margrete I også oplagt for os. Da jeg selv er bidt af Norden, var det ikke svært at blive bidt af Margrete også.

For Lars Bredo Rahbek var det vigtigt, at filmen blev en virkelig og ægte co-produktion mellem Danmark, Norge og Sverige. Helt usædvanligt lyk-

kedes at få hele filmholdet, som rummer hundredvis af personer fra Norden, til at fordele sig ligeligt med medvirkende fra hvert af de tre lande. Skuespillerne taler selvfølgelig deres egne nordiske sprog.

Rahbeks personlige passion for Norden og hans rolle som produktionschef i SF Studios har således gjort, at filmen tog til i omfang.

- De nordiske kendetegn er fantastisk spændende at arbejde med, og vi har gjort alt, vi kunne, for at slå det helt store brød op. Hele filmens grundstof er kærlighed til det nordiske. Jo bedre jeg lærte Margrete at kende, jo mere fascineret blev jeg af hendes passion, vision og vovemod. Tiden kræver, at vi går til film på nye måder. Alene det at bygge en film op omkring en 49-årig kvinde er underligt nok et nybrud i en verden, hvor meget handler om ung-

dommen. Men vi var aldrig i tvivl om, at Margretes karakter kunne bære denne enorme film.

Producerens forbillede

Lars Bredo Rahbek kan ikke blive træt af at tale om Margrete I og Norden. Hans store nutidige inspirationskilde er den svenske forfatter og historiker Gunnar Wetterberg, som blandt andet er kendt for værket 'Forbundsstaten Norden', som Nordisk Ministerråd udgav i 2014.

- Ligesom på Margretes tid er der fortsat snusfornuft i at skabe en nordisk føderation, som vil bringe os op blandt de 10 største økonomier i verden. Det nordiske samarbejde fungerer jo fremragende i tusindvis af klubber og organisationer og virksomheder. Men på politisk plan kan og bør der gøres meget mere. Simpelthen fordi det er nyttigt.

'Margrete den Første' er optaget i Tjekkiet, Norge og Danmark, men efter 11 optagedage måtte alt lukkes ned på grund af corona. Efter tre nervepirrende måneder og næsten ni mio. kr. i ekstraomkostninger lykkedes det at komme i gang igen og redde filmen. Her arbejder Lars Bredo Rahbek sammen med Charlotte Sieling under optagelserne i Tjekkiet. Foto: SF Studios.

'Margrete den Første' med Trine Dyrholm i hovedrollen er realiseret i en kompleks finansiering med støtte og invest fra Danmark, Norge, Sverige, Island, Tjekkiet og Polen og har modtaget rekordstøtte fra Det Danske Film-institut. Samt også midler fra Dronning Margrethes og Prins Henriks Fond. Foto: Dušan Martinček.

- Allerede Margrete I's Kalmarunion var jo en slags forløber for den europæiske kul- og stålunion, som senere blev til EU. Kalmarunionen var båret af ønsket om samhandel og fred for eftertiden. Det kan godt være, at mange nordmænd opfatter Kalmarunionen som indledningen til '400-års nat-ten med Danmark' og at svenskerne måtte ud af unionen for at skabe det nye Sverige. Men i alle tre lande er det værd at huske på, at Kalmarunionen formentlig blev skabt som en drøm om samhørighed, en vision som vi den dag i dag alle kan være stolte af. Trods indre stridigheder holdt unionen i hele 126 år, før den led sit sammenbrud med blodbadet i Stockholm i 1520.

Lyst til Norden

- Med filmen vil vi skabe lyst og interesse til Norden samtidig med, at vi sætter fokus på kvinden til alle tider. Vores fællesnordiske historie er utrolig interessant og stærkere, end de fleste umiddelbart oplever. Vi er jo tudet ørerne fulde med den uendelige række af konger, som har skygget for Margre-

te I's rolle. Hun har ikke fået den opmærksomhed, hun fortjener. På Kalmar Slot er der i dag kun et lille rum om hende. Og hvor er statuerne af hende foran Nordisk Ministerråd i København eller i Oslo? Står du på pladsen foran Nordisk Ministerråd i København, vil du til venstre se Christian IV, til højre se Absalon, lige ud se Frederik VII og i horisonten Niels Juel. Det vrirler med mænd. Det kunne være smukt, hvis disse fik følgeskab af kvinder. Og hvorfor er der ikke pladser med Margretes navn i de nordiske hovedstæder. Nogen burde på barrikaderne for et sådant formål. Margrete I er jo, udover at være en enorm politisk begavelse, også en regent, der introducerede begrebet 'kvindefred' med nyskabende lovgivning, der beskyttede kvinder, der var blevet voldtaget og sikrede dem erstatning og sikkerhed.

- Jeg håber, at vores film ikke blot fremstiller en kvinde, som mange kan spejle sig i, men også at filmen vil øge interessen for Norden og de muligheder, vi har sammen i Norden, siger Lars Bredo Rahbek.

Rán Flígenring

Nordisk litteraturvecka
Hjältar i Norden

Nordisk litteraturuge
Helte i Norden

Nordisk litteraturuke
Helter i Norden

Pohjoismainen kirjallisuusviikko
Pohjolan sankarit

Norræn bókmenntavika
Hetjur á Norðurlöndum

Norðurlandsk bókmentavika
Hetjur í Norðurlöndum

Nunat Avannarliit atuagaataasa
sapaatip-akunnerat
Avannaani sapiitsut

Nordic Literature Week
Heroes in the Nordics

Svært at nå ind til danmarkshistoriens største regent

Anne Lise Marstrand-Jørgensen dansede rundt om Margrete I i årevis uden at kunne komme tæt på. Efter to år i ensomhed, sammen med Margrete, kom forløsningen, ideen til romanen 'Margrete I'. Vi møder forfatteren for at høre, hvordan 'Margrete I' blev til.

- Jeg havde et meget langt tilløb til romanen, efter at forlaget havde erklæret, at der *skulle* skrives en roman om Margrete I, og at jeg skulle være forfatteren. Og jeg prøvede virkelig. Jeg dansede omkring hende, med hende, men hun ville ikke samarbejde. Jeg kunne ikke trænge ind til hende, fortæller forfatteren Anne Lise Marstrand-Jørgensen, da vi møder hende, før hun skal optræde med Margrete på Svanekegården på Bornholm.

Samme modstand oplevede folkene bag spillefilmen 'Margrete den Første'. De kæmpede også i årevis med at finde en måde at angribe Margrete I på som person, hvilket produceren Lars Bredo Rahbek beretter om på side 10.

Selv Thit Jensen måtte opgive

- En kollega kom med et forslag om en dramatisk monolog. Men nej, det gik heller ikke. Undervejs opdagede jeg, at selveste Thit Jensen også havde måttet opgive at skrive den store roman om Margrete I. Det hjalp lidt!

- Jeg troede, at jeg kendte Norden, men blev helt overvældet af det komplicerede politiske landskab, som jeg fik gravet frem. Jeg sad i ensomhed i to år og arbejdede med at bygge Margrete op som en troværdig person og finde ind til hendes psyke. Det gik trægt.

- Men pludselig kom ideen og modstanden opløstes. Jeg så hende som barnet! Som den 10-årige

regent, som blev sendt afsted til ensomhed i Norge, men som rejste sig mod alle odds.

Mødet med min Margrete-guru

Medvirkende til forløsningen var mødet med Anders Bøgh, der for snart 20 år siden skrev doktordisputats om kampen om magten i Norden og udgav bogen 'Sejren i kvindens hånd'.

- Anders Bøgh er min Margrete-guru og var også kritisk læser på mit manuskript. Han ved alt om Margrete I og forholdene i Norden i slutningen af 1300-tallet, men han havde som historiker ikke beskæftiget sig med Margretes personlighed. Det var min opgave.

Den politiske kvinde

Anne Lise Marstrand-Jørgensen har kredset meget om Margretes motiver til at stræbe efter magten.

- Hun var en politisk-strategisk begavelse og vel nok Danmarkshistoriens største regent. Hun kunne overskue, gennemskue, tænke frem og har vel også tænkt: Bare jeg kunne komme til! Men ikke primært for at besidde magt, det ville være alt for farligt. Jeg tror, at hun påtog sig et ansvar, fordi hun kunne se, at der var tvivl om magten i Norden. Det var en usikker tid med et truende tysk rige mod syd.

- Hendes tese var at samarbejde ville forhindre krig, og at handel var et middel til samarbejde.

Derfor lå det hende på sinde, at få bedre greb om de magtfulde Hansestæder. Der var jo ikke noget statsapparat eller internationale rettigheder på den tid. Kronen og kirken var de ledende magtfaktorer. Og her argumenterede Margrete I for det fælles nordiske, herunder også en stærk hær og flåde, som samlet ville være et værn mod større, fremmede kræfter.

Forfatteren er ikke i tvivl om, at Margrete I har været bevidst om, at en stærk nordisk identitet ville være det bedste fundament for hendes regeringstid.

- Hun var selv troende kristen, men tillod sagn og folketro. Hun kunne allerede dengang se en kulturel historie i Norden, ikke mindst var det sproglige fællesskab jo stærkt. Jeg mærker det jo også i dag i form af en række identitetsbærende lag, som er svære at få hold på. Men de er der.

I Kalmar blev unionen levende for forfatteren

Anne Lise Marstrand-Jørgensen har rejst meget rundt i Norden for at få sin romanfigur ind under huden. Selvfølgelig nåede hun også til Kalmar, hvor Margrete I beseglede den nordiske Union i 1397.

- I dag står der et nyere slot, men det var alligevel en vældig oplevelse at stå og se ud over vandet. Jeg følte, at alle bølgerne pegede mod Kalmar Slot. Det blev levende! Jeg fulgte også Margrete nordpå - i tog. Her ledte jeg efter den nordiske melankolske tone, hvor man går lidt ind i sig selv, dog uden at blive rigtig trist. Og jeg oplevede den enorme forskel på naturen, med de lyse nætter som et fælles fascinerende særkende.

- Til tider kunne jeg fornemme Margrete og hendes tid. Jeg kunne næsten mærke hendes ønske om at ville have alt tilbage på danske hænder. Hendes egenrådighed, hendes evne til at knytte folk omkring sig, især dem med samme mening som hun selv. Hendes evne til også at knytte kontakter i resten af Europa og hendes store genistreg med Kalmarunionen, nemlig den at udenrigspolitikken er det fælles og sammenbindende lag, mens unionens enkelte lande stort set kunne drive indenrigspolitik, som de ville, siger Anne Lise Marstrand-Jørgensen.

eø

Margrete I's tese var at samarbejde ville forhindre krig, og at handel var et middel til samarbejde, siger Marstrand-Jørgensen. Foto: Esben Ørberg.

Gallafest i nordisk ånd

Foreningen Norden og filmselskabet SF Studios i samarbejde om gallapremieren på 'Margrete den Første', fordi filmen rammer midt ned i foreningens grundfortælling om nordisk samarbejde.

Onsdag den 8. september inviterede SF Studios i samarbejde med Foreningen Norden til en historisk gallapremiere på filmen 'Margrete den Første' under overværelse af Hendes Majestæt Dronningen. Gallapremieren fandt sted i Imperial i København.

Producer Lars Bredo Rahbek udtalte i en pressemeldelse:

- De nordiske lande arbejder normalt tæt sam-

men, men med 'Margrete den Første' sætter vi turbo på samarbejdet og skaber en fælles film om de dramatiske begivenheder og den kvinde, der gjorde en familie ud af Norden. Derfor har vi på gallapremieren indgået et samarbejde med Foreningen Norden – for at skabe forståelse for vores fælles nordiske arv og den særlige forbindelse imellem os, som i høj grad skyldes én kvinde: Margrete I.

'Margrete den Første' har - udover Trine Dyr-

Statsminister Mette Frederiksen hilser på Foreningen Nordens formand, Lars Barfoed, ved ankomsten til gallapremieren.

SF Studios og Foreningen Norden inviterede en indbudt kreds til forpremiere med denne invitation.

holm i hovedrollen som Margrete I - Søren Malling, Morten Hee Andersen, norske Jakob Oftebro og Bjørn Floberg, svenske Magnus Krepper, Thomas W. Gabrielsson, Agnes Rase og Simon J. Berger, islandske Halldóra Geirharðsdóttir, tyske Richard Sammel og britiske Paul Blackthorne i store roller.

Charlotte Sieling har skrevet manuskriptet til 'Margrete den Første' sammen med Jesper Fink ('Før frosten') og Maya Ilsøe ('Arvingerne') på basis af idé af producer Lars Bredo Rahbek. Rasmus Videbæk ('En kongelig affære') er fotograf, mens Søren Schwarzbach ('Før frosten') står for production design og Manon Rasmussen ('Lykke-Per') for kostumer. Makeup/hår-designer er AnnaCarin Lock, caster Anja Philip, klipper Sverrir Kristjánsson, lyddesigner Rune Palving, VFX Designer Thomas Dyg og komponist Jon Ekstrand.

Dronninger mødes: Margrethe II møder Margrete I i skikkelse af Trine Dyrholm. I midten instruktør Charlotte Sieling. Foto: SF Studios.

Lokalafdelinger løftede Margrete

Selvom varslet var kort, viste Foreningen Nordens medlemmer, at de kan rykke hurtigt, når det gælder. På blot tre uger lykkedes det at samle flere tusinde medlemmer og andre film- og historieinteresserede til otte premierearrangementer i anledning af filmen 'Margrete den Første'.

I samarbejde med filmselskabet SF Studios og lokale biografer blev filmpremieren krydret med mjød, middelalderklædte, taler og andre påfund. Tre minutter før filmstart vistes en lille film fra gallapremieren i København få dage forinden, hvor Foreningen Nordens protektor Margrethe II var til stede.

Flere lokalafdelinger sørgede for at invitere hele kredsen, hvilket medførte mange nye møder medlemmer imellem. For eksempel kom en større flok fra den store Aalborg-afdeling til Hadsund-arrangementet.

Her er rids af hvor og hvordan de lokale begivenheder fandt sted:

Plakater i Næstved
lokkede folk af huse.

Frederikshavn - Palads Teatret. Lokalformand Karin Arveschoug Jensen melder om megen ros,

100 fremmødte medlemmer og flot lokal medieomtale.

Odder - Biffen. Champagne og sticks samt indledende oplæg fra afdelingens bestyrelsesmedlem Knud Warming.

Næstved - Bio. Velkomst og oplæg af lokalformand Henning Jensen. Snacks og vin, musik fra Margrete I's tid af Ars Nova og fyldig medieomtale.

Hadsund - Hadsund Bio. Bodil Tvedegaard fra Museum Rebild optrådte som Margrete I med en monolog om sine forbindelser til og kontroverser med stormænd og borgherrer i Himmersyssel og Ommersyssel, som hun og hendes fader Valdemar Atterdag havde haft i deres besiddelse, herunder borgen Egholm nær Gammel Skørping.

Århus - CinemaxX. Middelaldermusik fra trubadurerne i ALMUNE, snacks og mjød.

København - CinemaxX. Deltagerne drak Margrete I-Bryg, som var fremstillet specielt til galla-arrangementet i Imperial. Der var middelaldersnacks og pyntet op med nordiske flag. Bestyrelsesmedlem Jens Ole Koch fortalte om Margrete I's opvækst og Susanne Prip om utallige krige i Norden.

Rønne - Rønne Bio. 25 middelalderklædte venner af Bornholms Middelaldercenter, herunder naturligvis selveste Margrete I, mjød, musik og introduktion af Esben Ørberg, redaktør af Nordiske. Både TV2/Bornholm og Bornholms Tidende bragte reportager fra arrangementet.

Aabenraa - Kinorama Aabenraa. Lokalformand Karen Margrethe Fink beretter om opløftet stemning med snacks og drinks samt fin medieomtale i JyskeVestkysten.

Karin Arveschoug Jensen var mere end tilfreds.

17-årige Molly Wellbelove iklædt en kopi af Margrete I's trolovelseskjole. Som 10-årig blev Margrete I gift med Kong Haakon den 6. af Norge og ved den lejlighed mener man, at hun bar en tilsvarende kjole, lavet i guldbrokade.

Bodil Tvedegaard fra Museum Rebild er vant til at posere som Margrete I, idet regenten ofte besøgte sine besiddelser i Himmersyssel og museet derfor levedør deres lokale berømted. Foto: Lisbeth Roth.

En efterhånden velkendt situation, her fra en podning i Norge, som vi allerede er ved at glemme. Foto: Ricky Molley, norden.org.

Norden har klaret corona bedst

Målt på dødsfald, økonomi og vaccinationer er de rige lande i Norden og Asien sluppet bedst gennem coronakrisen. Som et af ganske få lande har Danmark endda haft færre døde end normalt, viser sammenligning af 154 lande.

Af Henrik Hoffmann-Hansen

Måske er det stadig for tidligt at udnævne et verdensmesterland i kamp mod corona. Delta-varianten har sat ny fart i smittespredningen, trods vaccinationer af store befolkningsgrupper, herunder især ældre og udsatte, så billedet kan nå at ændre sig de kommende måneder og år.

Det tyske magasin 'Der Spiegel' vover alligevel det ene øje i en ny opgørelse over 154 landes coronahåndtering.

Finland helt i top

Målt på en række parametre er Finland det land i verden, der hidtil har klaret krisen bedst. På de følgende pladser finder man Luxembourg, Norge, Danmark, Taiwan, Singapore, Japan, New Zealand og Schweiz.

Magasinet har indsamlet data om dødelighed,

økonomi, frihedsindskrænkninger og udbredelse af vaccinationer og har sammensat et såkaldt corona-balanceindeks.

Tallene er blandt andet indhentet via andre opgørelser, for eksempel i det britiske magasin 'The Economist'. Det understreges, at undersøgelsen er præget af stor usikkerhed, for eksempel i forhold til antallet af coronarelaterede dødsfald.

Over 10 millioner døde

Målt på overdødelighed har der formentlig snarere været 10 millioner coronarelaterede dødsfald på verdensplan, end de godt fire millioner, de officielle tal viser.

Netop i den måling skiller Danmark sig ud sammen med blot 10 andre lande, som har haft færre dødsfald end forventet, det vil sige en underdødelighed, siden pandemien brød ud.

For hver 100.000 indbyggere har Danmark haft 20 dødsfald færre end forventet siden marts 2020.

Af de nordiske lande placerer Sverige sig til gengæld et godt stykke nede ad listen med en overdødelighed på omkring 100 personer for hver 100.000 indbyggere.

Når det gælder antallet af førstegangsvaccinerede, placerer Danmark sig i top, kun overgået af få andre lande som Storbritannien, Canada og Israel.

Norden kun i svag økonomisk nedgang

Økonomisk har langt de fleste lande oplevet et fald i bruttonationalproduktet sidste år på 5-10 pct., men igen har de nordiske lande haft en relativt lille tilbagegang på 3-4 pct., dog ligger Danmark her dårligere end både Norge, Finland og Sverige.

Det fremgår imidlertid også, at på en række områder er der ingen entydige sammenhænge mellem for eksempel dødelighed, sundhedsudgifter, landes styreform eller omfanget af restriktioner under krisen.

Men hvad er årsagen til, at Danmark og de øvrige nordiske lande har klaret corona relativt godt indtil nu?

Leder af Hope-projektet på Aarhus Universitet, professor Michael Bang Petersen, peger på den fælles tillidskultur i de nordiske lande som en væsentlig forklaring.

- Der har været en meget høj grad af efterlevelse af myndighedernes anbefalinger i Danmark. Det er i sig selv en meget væsentlig faktor for at stoppe en pandemi, at man ændrer adfærd, holder afstand, spritter hænder og så videre. Den høje tillid til myndighederne og regeringen har gjort, at vi i

højere grad har ændret adfærd, siger Michael Bang Petersen.

Hvorfor står Sverige ringest?

Hvordan hænger det så sammen, at Sverige er kommet dårligere ud af krisen end de øvrige nordiske lande, hvis tillidskulturen er fælles for de nordiske lande?

- Der er to faktorer i tilliden til institutionerne. Den ene faktor er den kulturelle tillid, som er opbygget over mange årtier, og den er høj i alle de

skandinaviske lande. Samtidig er der også en mere specifik faktor, og der kan vi se i de data, vi har indsamlet fra Sverige under pandemien, at borgerne har haft mindre tillid til myndighedernes specifikke håndtering af corona-pandemien end i for eksempel Danmark, siger han.

- Det, der går galt for Sverige, er den helt tidlige håndtering, hvor der kommer en meget høj smittespredning, dels fordi man venter med at lukke ned, dels fordi man ikke formår at beskytte beboerne på plejehjemmene.

Tillid, tillid, tillid

I den borgerlige tænketank Cepos mener specialkonsulent Jonas Herby, at forklaringen på landenes forskellige succes ikke er så entydig endda.

Overordnet har velfungerende og rige lande klaret sig bedre end dårligt fungerende lande, for eksempel fordi de rige lande har haft nemmere ved at etablere hjemmearbejdspladser og undgå kontakt mellem mennesker. Ligesom Michael Bang Petersen peger han også på tilliden som en vigtig årsag.

Artiklen har været bragt i Kristeligt Dagblad i juli 2021.

Krav om mundbind var ikke til at tage fejl af, da slet ikke her ved indgangen til Ålands selvstyre. Foto: Bent Blomqvist, norden.org.

Barfoed har eget konsulentfirma samt flere lønnede bestyrelsesposter. Men han er så optaget af ledelse, organisation og politik, at han bruger en del af sin fritid på formandsposten i Danmarks Underholdningsorkester A/S, som ejes af musikerne selv – samt Foreningen Norden. Her ses han sammen med næstformand Marion Pedersen under repræsentantskabsmødet. Foto: Maria Tuxen Hedegaard.

Forandre for at bevare:

Barfoed vil skabe nye tilbud ovenpå de nuværende

Efter en hæsblæsende start er Foreningen Nordens nye formand, Lars Barfoed nu på vej gennem landet i et mere roligt tempo, hvor han giver sig god tid til at lytte til medlemmernes ønsker til en forening under genstart. Men han har også sine egne tanker.

Havde man troet, at Foreningen Norden i Lars Barfoed fik en formand af mere repræsentativ karakter, som mest var til skåltaler i højtidelige anledninger, vil dette interview med Nordiske eliminere denne forestilling.

Vi mødes på landsforeningens kontor på Vandkunsten i København i et par timer midt mellem et hav af aktiviteter, hvor Lars Barfoed har Foreningen Norden-kasket på. Ind imellem flere andre kasketter.

I formandens kalender ses i dagene omkring dette interview møde i Nordisk Ministerråd, foredrag og debat hos lokalafdelingen i Varde, møde med ministeren for nordisk samarbejde, konference i Nordisk Råds regi og om kort tid drager han til bestyrelsesmøde i Nordens Hus på Færøerne.

Hvad vil du med foreningen?

- Først og fremmest vil jeg gennemføre den opgave, som jeg havde påtaget mig allerede før mit valg, nemlig at foretage et fuldstændigt gennemsyn af foreningens strategi, opgaver og organisation. Ideen til dette 360 graders eftersyn kom fra Thisted-afdelingen og fik stor opbakning på repræsentantskabsmødet, og jeg er allerede godt i gang sammen med en arbejdsgruppe nedsat af landsstyrelsen. Det er jo en perfekt start, at få lov til at dykke helt ned i foreningens inderste væsen.

Hvad er din tilgang til dette eftersyn?

- Der findes en talemåde om at forandre for at bevare. Den synes jeg passer godt til vores proces. Forstået på den måde, at Foreningen Norden er en stor og stærkt forankret forening, der vrirler med spændende aktiviteter, som naturligvis

skal fortsætte. Eftersynet består i at undersøge, om vi skal bygge noget andet og mere ovenpå i form af nye aktiviteter, nye arbejdsformer og mere synlighed.

Hvad kan det være?

- Når jeg kommer rundt i landet i disse måneder, hører jeg overalt et ønske om at vi også skal have flere yngre medlemmer. Alle ønsker en generation, der kan tage over. Derfor skal vi selvfølgelig undersøge, om der er aktiviteter, som kan tiltrække denne aldersgruppe. Måske vil de yngre deltage i virtuelle møder med spændende folk fra kulturlivet, erhvervslivet eller det politiske liv. Måske kan vi sætte møder op i Teams, Zoom eller Skype eller hvad der nu er til rådighed og så lade alle koble sig på. Hvis vi formår at gøre sådanne møder tilstrækkeligt appellerende indholdsmæssigt, vil vi også kunne nå ud til nye medlemsgrupper. Men alt det gode, der i dag sker i lokalforeningerne, skal naturligvis fortsætte.

Hvordan forestiller du dig, at vi når ud til de yngre og fortæller dem, at vi rent faktisk har noget spændende at byde på?

- Mange foreninger i Danmark har det ligesom os, at deres medlemsmæssige aldersfordeling er skæv. Bortset fra idrætten har forenings-Danmark alt for få unge og yngre. Mange af dem kan vi måske bedre tiltrække med andet end klassiske foredrag og blødt brød. Men vi skal ikke blot udnytte de digitale muligheder bedre. Vi skal også blive mere synlige i offentligheden og markere, hvor fascinerende og drønhamrende fordelagtigt det nordiske samarbejde er. Hvis vi er synlige i debatten og på overbevisende måde forklarer nytteværdien ved

nordisk samarbejde, kan vi gøre os håb om at tiltrække flere medlemmer, også blandt nye grupper.

Nu kommer du helt tæt på medlemmerne i din møderække med afdelinger og kredse. Hvad er det for en forening, du møder?

- Jeg møder en stærk forening med mange og engagerede medlemmer i vore lokale afdelinger. Alene vores geografiske spredning er imponerende og viser et folkeligt og dybt rodfæstet fundament.

- Netop derfor er jeg heller ikke så bange for at arbejde med en ny genstart. En genstart, som følger naturligt efter corona-pausen, men også fordi det er medlemmernes ønske, at vi skal se os selv efter i sømmene og komme stærkere ud på den anden side.

Der er jo nærmest ingen som afviser, at det nordiske samarbejde er vigtigt, men når det kommer til handling, løber meget af begejstringen ud i sandet. Hvorfor tror du, at det er sådan?

- Det er rigtigt, at mange tager det nordiske samarbejde for givet. Som noget der bare er der, som er en del af os selv og ikke nødvendigvis skal vedligeholdes. Jeg tror, at det hænger sammen med, at EU fylder meget. Det Indre Marked, masser af direktivforslag og andre europæiske dagsordener fylder næsten alt.

- Men selvom behovet for, at Europa taler med én stemme, er stort, er det næppe muligt i fuldt omfang. De store lande fylder for meget i sig selv. Dette er netop EUs begrænsning, at beslutninger er så vanskelige at træffe hurtigt og med effektiv konsekvens. Selve konstruktionen indbyder til en vis træghed og selv om EU, i modsætning til det nordiske po-

Lars Barfoed ønskes tillykke med valget af Karin Gaarsted, som han kender fra Folketinget, hvor hun i en årrække var indvalgt for Socialdemokratiet og desuden en periode næstformand for Nordisk Råd. I dag er hun aktiv i Viborg-afdelingens bestyrelse. Foto: Maria Tuxen Hedegaard.

litiske samarbejde, kan træffe bindende beslutninger, så lykkes det ikke altid at gennemføre dem.

- Men der er en række geopolitiske forandringer, der i den grad kalder på at stå tættere sammen i Norden. USA vil ikke spille den samme rolle i verden som før. Heller ikke efter at Biden er kommet til. Vi skal i højere grad klare os selv i vores region. Vi ser et stigende konfliktniveau i forhold til både Kina og Rusland. Bare for at nævne nogle eksempler.

- Midt i denne globale disruption bør vi rykke sammen i Norden. Vi forstår hinanden og har fælles værdier, vi har meget at byde på, og vi kan levere løsninger, som er anderledes og mere effektive.

- På klimaområdet har EU sat sig ambitiøse mål om at udledningen af drivhusgasser skal reduceres med 55 pct. i perioden fra 1990 til 2030. Det er en meget væsentlig beslutning, som vi kan bygge oven på i Norden og gå foran med at nedbringe CO2-udledningen.

- Samtidig ved vi, at klimaet bliver på-

virket og vi ved, at vi vil blive overraskede på den ene eller den anden måde; det når vi ikke at forhindre. Det kan vi søge at imødegå ved at udarbejde nordiske beredskabsplaner, som EU ikke magter. Jeg tror faktisk godt, at vi i Norden kan være mere vidtgående i vores løsningsmodeller, selvom vi arbejder frivilligt sammen.

Du taler meget om politik. Hvad vil du tilbyde dem, der ikke har samme politiske engagement?

- Jeg er meget opmærksom på den overordnede nordiske vision, som statsministrene har udarbejdet, om at vi skal være verdens bedst integrerede og mest bæredygtige region. Dette mål skal vi også have for øje i Foreningen Norden. Tag bare Nordjobb, som vi administrerer for Nordisk Ministerråd. Her skaber vi rammerne for uforglemmelige oplevelser blandt unge på tværs af de nordiske grænser. Eller forestil dig, hvordan et revitaliseret venskabsbysamarbejde kan

få tag i nye grupper. Lad os også få al-sangen tilbage med en nordisk betoning. Sang samler - og hvorfor ikke udgive en ny nordisk sangbog? På kulturområdet er samarbejdsmulighederne nærmest uendelige. Så jo, nordisk samarbejde er netop kendetegnet ved, at det foregår på alle planer og blandt alle mennesker. Men der skal være de rette politiske rammevilkår til at gøre alt det. Derfor hænger det sammen med politik.

- Og derfor er det vigtigt, at Foreningen Norden er synlig i den politiske debat. At vi ses og høres er jo en forudsætning for at vi kan presse på og forstærke den nordiske dagsorden og fremme nordiske ideer. Jeg er selv rundet af politik, og det er også min drivkraft til at stille op som formand, at nordisk politik er vigtig. En stærk politisk position giver os også bedre mulighed for at skabe og tilbyde en bred vifte af tilbud og aktiviteter til gavn for medlemmerne, siger den nye landsformand.

eø

Folkestyrets hjørnesteen blev glemt

200 års arbejde med dannelse, samtale, inddragelse og deltagelse har med coronaen lidt et knæk. Nu skal vi tilbage, og derfor bør politikerne støtte genstarten af den brede, folkelige deltagelse i samfundsudviklingen. Sådan lød det fra den afgangende formand, Marion Pedersen, på Foreningen Nordens repræsentantskabsmøde.

Man kunne ikke høre, at Marion Pedersen var på vej til at forlade formandsposten, da hun entusiastisk aflagde beretning på Foreningen Nordens repræsentantskabsmøde i Aabenraa i slutningen af august. Efterfølgende blev hun da også af landsstyrelsen indsat som næstformand ved siden af den nyvalgte formand, Lars Barfoed.

Forinden afleverede hun en række markante udtalelser, hvoraf vi her bringer uddrag:

Det har været et dårligt halvandet år for foreningslivet i Danmark, og det har også holdt hårdt i vores forening. Den brede offentlige samtale om samfundets udvikling har haft svære vilkår og har næsten været fraværende.

Jeg retter ingen kritik mod den topstyring, vi har set det sidste halvandet år – den har været givetvis været et nødvendigt onde i en alvorlig situation. Men når krigen mod corona forhåbentlig snart er vundet, er det vigtigt, at vi får genoprettet det folkestyre, som både vores og de andre nordiske samfund er bygget på.

Marion Pedersen i samtale med lederen af Nordjobb samt skole- og bibliotekssamarbejdet, Christian Lagoni. Foto: Maria Tuxen Hedegaard.

200 års arbejde med dannelse, samtale, inddragelse og deltagelse har med coronaen lidt af et knæk. Vi SKAL tilbage på sporet igen, og vi skal medvirke med alt, hvad vi kan, for at vi som samfund kommer tilbage på sporet. Regering og folketing har vedtaget mange hjælpepakker i det sidste halvandet år – og godt for det, men folkestyrets hjørnesteen har ikke fået en øre.

Derfor skal min appel til regering og folketing her ved starten af min beret-

ning være, at man nu tilgodeser de idepolitiske foreninger og støtter genstarten af den brede, folkelige deltagelse i samfundsudviklingen.

...

Vi har oplevet en periode, hvor de sociale medier har overtaget debatten. Desværre med den konsekvens, at debatten tages i 'skyen', hvor man hverken ser eller hører dem, man kommunikerer med. Hvor debatten i høj grad fungerer

Den tidligere generalkonsul i Flensborg, Henrik Becker-Christensen, berigede repræsentantskabsmødet med fortællingen om Folkehjemmets historie, om malerierne og personerne på disse. Foto: Maria Tuxen Hedegaard.

i få – og ofte forræde – sætninger. Hvor et missil bare bliver skudt afsted. Uden hensyn til modtageren, det rammer.

Vi skal også selv tage en del af ansvaret. Måske har vi været for dårlige til at tale til og med de yngre generationer, og at forsøge at lytte til deres ønsker og inddrage dem på en bedre måde.

Kan vi skabe nogle rammer omkring den nordiske sag, som også appellerer til de unge. Få dem til at samles om aktiviteter, der passer bedre til deres forudsætninger, som helt klart er andre end vores. Vi skal ikke revolutionere vores eget fundament, men vi skal tilbyde dem en platform, hvor de også kan føle sig velkomne.

...

Corona-situationen har medført rejsestriktioner mellem de nordiske lande i et omfang, vi ikke har set siden etableringen af den nordiske pasunion 1. juli 1954.

Jeg forstår godt, at de nordiske regeringer blev nødt til at handle hver for sig, da pandemien ramte os i marts sidste år. Vi var ikke forberedt på det, der skete. Og så handler vi nationalt – sådan har det været over hele verden.

Men vi burde langt hurtigere have indledt et samarbejde og koordinering landene imellem om at få åbnet grænserne mellem de nordiske lande, end tilfældet var og er. Der er jo stadig restriktioner!

Det må og skal vi tage ved lære af, så vi er langt bedre forberedt til næste gang. Jeg vil herfra appellere til, at de nordiske justitsministre nedsætter en task force sammen med rigspoliticheferne, som kan være i løbende kontakt om åbne grænser i Norden.

...

Statsministrenes ambition om at skabe verdens mest integrerede region i Nor-

den har lange udsigter, hvis der ikke kommer turbo på fjernelsen af alle de grænsehindringer, som gør livet surt for folk, der i det daglige bruger Norden på den måde, som Foreningen Norden har kæmpet for i årevis.

Den stivhed og træghed, som præger dette område, er ofte præget mere af national stolthed og egoisme end af det fælles bedste. Vi skal udnytte hinandens ressourcer bedre – til fælles bedste.

...

Corona-situationen bør også have lært os, at et styrket nordisk samarbejde på biotek-området vil kunne stille os langt bedre, næste gang en virus rammer os.

På begge sider af Øresund findes forskningsenheder på netop dette felt, som ved en samlet indsats vil kunne få denne region op blandt de største og bedste i hele verden. Det skal vi udnytte langt bedre.

Jeg fremførte også sidste år det ønske, at vi i Norden gik sammen om en fælles plan for vaccineproduktion, som så kunne knyttes til de forskningsenheder, vi har i Norden. Hvorfor tage lagt væk for at finde partnere, når de nu findes i vores eget nærområde.

Vi kunne også have håndteret behandlingen af corona-patienter langt bedre gennem et samarbejde. Igen står en mærkelig form for national stolthed i vejen: men når der nu var pladser på de danske corona-afsnit og mangel på pladser på de svenske, hvorfor i alverden

Formanden for Foreningen Norden i Syd-slesvig, tidl. minister i Slesvig-Holsten, Anke Spoorendonk (tv) i samtale med mødets vært, lokalformand for Foreningen Norden i Aabenraa, Karen Margrethe Fink.

Langeskov-afdelingens formand, Grete Østergaard Hansen, flankeret af bestyrelses-medlem John Skyum Christensen.

skulle vi så ikke bare hjælpe hinanden – grænser eller ej. Næste gang kan det være omvendt.

...

Ud over de nordiske statsministres ambition om at skabe verdens mest integrerede region, har statsministrene også den fornemme ambition, at Norden skal være den mest grønne og bæredygtige region. Det kan vi da kun støtte op om. Så vi glædede os til, at der nu blev afsat et betydningsfuldt bidrag til at komme i gang med en samlet nordisk grøn omstilling.

Men ak. Den ambition skal tilsyneladende ikke opnås med nye penge, men ved at skære i alle de andre aktiviteter, som det nordiske samarbejde har i et i forvejen alt for lille budget til at nå. Over de næste par år skal spares 20 pct. på det nordiske kulturbudget, hvil-

ket går hårdt ud over en lang række aktiviteter.

Vi har allerede fået skåret støtten fra Nordisk Ministerråd, til Nordens største fælles biblioteksprojekt, Nordisk Litteraturuge, med 50 pct.

Også Nordens største ungdomsudvekslingsprojekt, Nordjobb, står overfor besparelser. Det vil sige, at man sparer på ting, der har dannelsesmæssig værdi, og det giver ingen mening i mine øjne.

Udgifterne til Nordisk Ministerråd er kun en brøkdel af overskuddet, der kommer ind gennem vores fælles Nordisk Investeringsbank. Når nu statsministrene har så store ambitioner med udviklingen af det nordiske samarbejde, kunne de jo starte med at bruge de over en halv milliard kroner, som det nordiske samarbejde giver i overskud!

Kulturen er jo det kit, som binder de nordiske folk sammen og gør det helt

unik i international sammenhæng. Det er alle de små og store aktiviteter, der gør, at Norden adskiller sig fra andet internationalt samarbejde ved, at nordisk samarbejde er skabt af folket med aktiviteter for folket – nedefra og op!

Sagde formanden i sin afsked – med manér.

Christian Krohg:
'Syg pige'. 1881.
Nasjonalmuseet, Oslo

Englens kys

Det fine lille kunstmuseum på internationalt niveau, Den Hirschsprungske Samling, byder indtil 9. januar 2022 på udstilling med kendte og ukendte nordiske værker – om syge piger.

"Moder, seer Du Englen ved min Side? Hører Du den deilige Musik? [...] , jeg er saa træt! — maa Øiet lukke — Moder — see! nu kysser Englen mig!" H.C. Andersen, Det døende Barn, 1827 (uddrag)

1800-tallet markerer et århundrede, hvor der sker store forandringer inden for både kunsten og videnskaben, og hvor flere banebrydende opdagelser finder sted. Det er samtidig også en periode, der er præget af sygdomme, som man på dette tidspunkt ikke kan kurere.

Flere kunstnere er optagede af at skildre samfundets bagsider; heriblandt sygdom. En af de figurer, man ofte ser i kunstnernes skildringer af sygdom, er den syge pige, der sidder i en stol eller

ligger i en seng i et interiør - ofte alene eller omgivet af sin nærmeste familie.

Motivet kan ikke afgrænses til en bestemt stilart, men dukker op blandt genremalere, naturalister, impressionister, symbolister og i værker skabt af modernistiske kunstnere efter 1900. Selv om motivet ses i hele den vestlige verden på dette tidspunkt, bliver nogle af de mest markante værker af syge piger malet i Norden i slutningen af 1800-tallet.

Et af udstillingens helt centrale spørgsmål er: Hvorfor bliver den syge pige et markant motiv i nordisk kunst i sidste halvdel af 1800-tallet?

Udstillingen indeholder bl.a. værker skabt af kunstnere som Edvard Munch, Julius Exner, Jenny Nyström, Vilhelm Hammershøi, Eva Bonnier, Richard Bergh, Bertha Wegmann og Michael Ancher.

Anna Ancher:
'En vaccination'. 1899.
Skagens Kunstmuseer

En række unge og deres arbejdsgivere medvirker i to små film, som Foreningen Norden har produceret til sociale medier. Søg efter foreningen på You Tube, så finder du både McKnudsens og Jensen Seeds.

Unge fra Jensen Seeds holder nordisk midsommerfest, arrangeret med hjælp fra Odense-afdelingen af Foreningen Norden. Foto: privat.

Arbejdsgiver: **Nordjobb reddede mig**

På Skagen driver Peter Knudsen restaurant ved hjælp af blandt andre syv nordjobbere, som får tilbudt logi i et af hans huse.

Det så sort ud for den store restaurant McKnudsens midt på hovedgaden i Skagen, da sommeren 2021 nærmede sig. Corona bevirkede, at kun få søgte ud til de sædvanlige sommerjob i turistområderne, selvom restriktioner var ved at blive ophævet.

- Jeg havde pludselig ikke mit personale på plads på forhånd. Men så kom Nordjobb og reddede mig. Ganske simpelt. Jeg fandt lynhurtigt de syv unge fra Norden, som vi havde brug for, og det kører som sædvanlig fint. Nordjobb-folkene kan deres kram!

Sådan lyder det fra ejeren af McKnudsens, Peter Knudsen, som tilbyder de unge at bo sammen i et af to huse, han har købt til samme formål. Her bor to unge sammen på hvert værelse og højst seks om samme badeværelse.

Motivation betaler sig

- Jo bedre de bor, jo mere motiverede er de på jobbet, har Peter Knudsen erfaret og han elsker også selv at motivere unge fra forskellige nationer, bl.a. hjælper han med deres skatteforhold – og cykler.

Faktisk får de unge pæne fradrag for både rejse og kost og logi. Alene fradrag for kost og logi er aktuelt efter Skatteansættelsen, 740 kroner per dag og da huslejen er 75 kroner om dagen, er sommerjobbet i Skagen også økonomisk motiverende for de unge. Lønnen er efter den standard, der er om sommeren i Skagen.

Midsommerfesten er et højdepunkt

Lidt syd for Odense ligger frøavleren Jensen Seeds, som har nydt godt af nordjobbere i 30 år og langt de fleste unge kvitterer med at søge tilbage året efter.

Avlschef er Morten Bang og han glæder sig over, at 20 ud af 30 unge normalt er gengangere fra året før.

- Det giver os en sikkerhed og stabilitet. Dertil kommer, at vi oplever de unge som pålidelige og i det hele taget er vores folk glade for at køre rundt med de nordiske unge, siger Morten Bang.

De unge fra Jensen Seeds bor på Dalm Landbrugsskole i udkanten af Odense og med hjælp fra Foreningen Nordens lokalafdeling arrangeres en række sociale aktiviteter. Det kan være bådture med hjuldamper på Odense Å, en tur til København, sprogundervisning og altid en stor midsommerfest med bål, musik, snacks og en kasse øl. Ikke så underligt, at der er stor interesse for denne kombination af sommerjob og fornøjelse.

eø

Skandinavisk union var meget tættere på, end vi anede

En dansk og en norsk historiker rev de nationale briller af hinandens øjne for at arbejde tværnationalt, da de skulle skrive den nervepirrende historie om kampen for et forenet Skandinavien. Hvis du troede, at du kendte den historie, tager du fejl.

- Politikerne siger altid, at man skal lære af historien. Men sjovt nok er det altid den del af historien, som de i forvejen mener, er den rigtige, siger Rasmus Glenthøj. Foto: Henrik Løfqvist.

For historikeren Rasmus Glenthøj handler det om perspektiv. Ikke om det er langt eller kort, men om at finde det rette perspektiv ved at spørge: Er der en ny eller uprøvet måde at anskue historiske begivenheder på?

Og det kan nok være, at han finder nye perspektiver i sin årelange jagt på skandinavismen. Perspektiverne åbenbares i slutningen af september i form af en 630 siders sværvægterbog, 'Union eller undergang – kampen for et forenet Skandinavien', som er skrevet sammen med nordmanden Morten Nordhagen Ottosen.

Deres vel nok væsentligste fund er, at en egent-

lig skandinavisk union i perioden 1848 til 1868 flere gange var tættere på, end de fleste har forestillet sig. Der åbnede sig 'mulighedernes vinduer', hvorved Danmark ville være fjernet fra landkortet.

Fastlåste opfattelser i skred

Men først lidt om, hvordan den herskende historiske opfattelse af skandinavismen hidtil har været. Ifølge Glenthøj og Nordhagen Ottosen har der været to faste mønstre i opfattelsen.

- Den første har forholdt sig til tiden før 1848, er blevet kaldt for studenter-skandinavismen og er aldrig blevet taget alvorligt. Det var jo bare naive studerende med romantiske forestillinger, lød det.

- En anden opfattelse, som har været den fremherskende indtil nu, beror i høj grad på de to kongers ageren, Frederik VII og Karl XV af Norge og Sverige. Men de var begge udelige og fordrukne, så også dem og deres proselytter var det ikke så svært at få karakteriseret som utopiske fantasier, der led af såkaldt højhedsvanvid.

Når datidens historie nu skrives, har det været magtpåliggende for forfatterne bag 'Union eller undergang' at undgå samme retorik som dengang, en retorik som også blev anvendt i begyndelsen af 1900-tallet, da man begyndte at skrive skandinavismens historie.

- Den politiske fortælling er gået over i videnskaben. Mange af eftertidens forskere var også politikere. Nogle af dem så nationalstaterne som uundgåelige og det farver jo deres indstilling til de historiske kilder. Hvis du i forvejen ikke tror på, at en skandinavisk union kan lykkes, ja så overser du formentlig væsentlige kilder. Vi fandt i hvert fald masser af kilder, som modsagde, hvad vi var vant til. Men vi tvang os selv til at tage dem alvorligt, fortæller Rasmus Glenthøj.

Fjernede hinandens nationale briller

- Vi har i det hele taget gjort meget for at rive de nationale briller af hinandens øjne. Vi bankede så at sige hinanden på plads og dermed kunne vi indtage et nyt perspektiv i en kamp, der nok tabtes, men som ikke af den grund var forkert eller vanvittig.

Hvad er da jeres fortælling i store træk?

- Vi dokumenterer, vel nok med større vægt end tidligere, at der i årene efter 1848 var flere mulige vinduer åbne for at forene Skandinavien. Mulighederne kunne være blevet udnyttet, men blev det ikke.

Hvorfor var vinduerne åbne?

- Danmark opstod jo først som nationalstat efter 1864. Og selvom kongernes rolle stadig var stor, var den barnløse Frederik VII nærmest manisk optaget af at undgå, at arvefølgen fortsatte med glücksburgerne. Grundfortællingen var og er til en vis grad stadig, at en skandinavisk union derfor ikke kunne lade sig gøre, og efter 1866-1868 må man også sige, at løbet var kørt. Senere henviste man ofte til 1905, hvor den norsk-svenske union

blev opløst, som bevis på, at et forenet Skandinavien var utopi.

Den nordiske føderation

Hvad var det da for en union, som tilhængerne forestillede sig?

- I udkastet til unionsforfatning fra 1864 ser vi en føderation, hvor de tre lande fortsat er selvstændige og har egen grundlov. De afstår dog en del af selvstændigheden til et unionsparlament med både underhus og overhus for at holde hinanden i skak. Unionen skulle have fælles konge, fælles postvæsen og anden infrastruktur, fælles militær og flåde samt fælles diplomati. Og en unionsgrundlov.

Hvordan kom skandinavismen til udtryk, da den var stærkest, da vinduet stod mest åbent?

- Vi har fundet nogle ret vilde planer. Det, der har overrasket mig mest, er at den sejrende tyske ministerpræsident Otto von Bismarck både under og efter krigen i 1864 var parat til at støtte en samling af Skandinavien eller et Storsverige, hvis det var preussisk-venligt og sikrede ham Holsten, Lauenborg og en del af Slesvig.

Mageløse Island, 1.-6. maj 2022

I århundreder har Islændinge levet side om side med aktive vulkaner, en boblende termisk undergrund med Atlanterhavets rasen i deres baghave

- Ekstra luksus, maksimalt 13 gæster, udover chaufføren, som også er din rejseleder
- Tid til at dvæle omkring oplevelserne
- Lad dig rive med af naturens mangfoldighed med smukke vandfald & hemmelige laguner
- Bussen er en 17 personers bus, alle har god plads omkring sig, vil du med ??

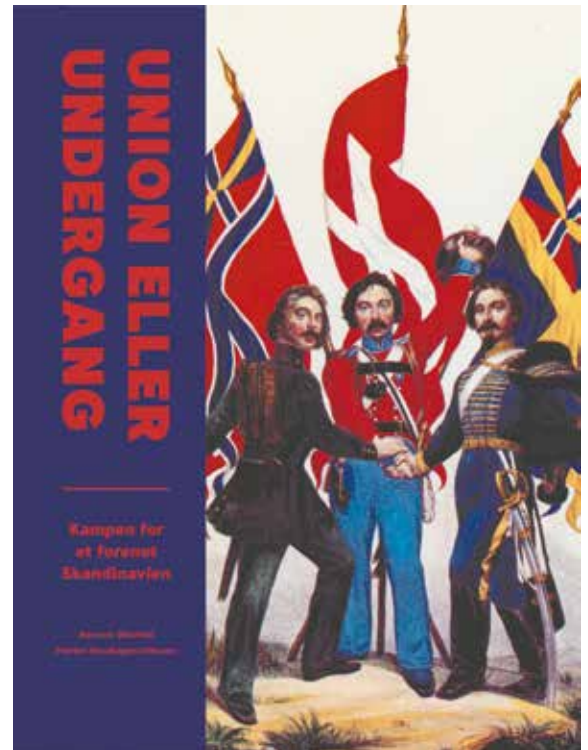

OURWORLD

Tlf.: 97 42 50 40 | info@ourworld.dk | www.ourworld.dk

Europakort 1848: Vesteuropa og Den Iberiske Halvø minder om i dag, men resten af Europa er nærmest ikke genkendelig. Måske ikke underligt, at man kunne anskue Danmark som en uvæsentlig småstat, som måtte tilfalde en af de store. Illustration fra bogen.

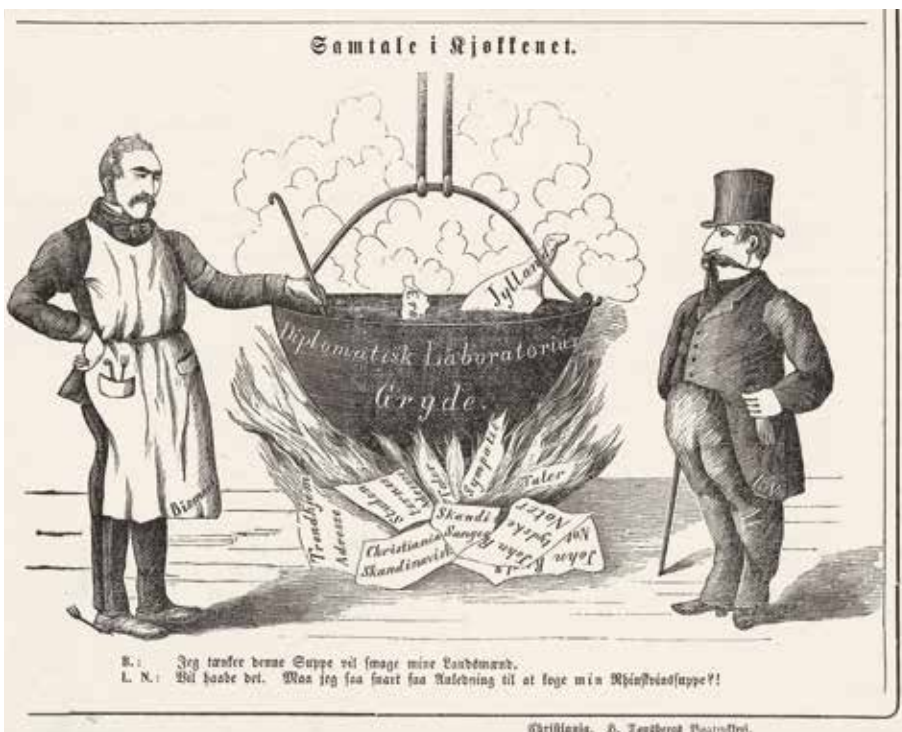

- Vi har længe vidst, at han var interesseret i Skandinavien. Han havde jo samlet Tyskland og kunne se mod syd på et samlet Italien. Praktisk politik, som stod i stærk kontrast til utopi.

Hvilke modeller havde Bismarck da på tegnebrættet?

- I 1863 forestillede han sig to muligheder for en skandinavisk løsning og han er dermed det ypperste bevis på, at grundfortællingen om utopi er forkert.

- Hans foretrukne model var, at Preussen og Sverige delte Danmark, hvilket ville være blevet til et ærkekonservativt, sort og junkeragtigt Storsverige. Hans betingelse var naturligvis, at det nye Skandinavien vedblev at være venligsindet overfor Preussen. Denne alliance levede videre i flere år efter krigen og det er ny viden. Det er nyt, at det var en reel politisk mulighed, understreger Glenhøj.

Norsk satiretegning fra 1864 viser både skandinavisternes undergangsangst og deres syn på europæisk politik. De små skandinaviske stater var uden selvstændighed, og i det spil, som de europæiske statsmænd spillede, risikerede de små at blive spist. Illustration fra bogen.

Alt andet end demokrati

- Men han er også parat til at acceptere en føderation, blot den holder sig fra noget yderligt med bondedemokrati og den slags folkelig indflydelse. Også her er kravet, at der ikke opstår antityskhed i sammenslutningen. Det fortæller Bismarck rent faktisk til en dansk udsendt agent i 1864, som har vist sig at have samme opfattelse - hvilket han dog ikke fortæller i referatet, men som vi kender fra hans, agentens, private arkiv.

Så der er her, at I viser nye veje i historien?

- Meget har været kendt, men vi mener, at det skal forstås på en anden måde. Det er derfor, at vi har været meget opmærksomme på, at det kan være nødvendigt at skifte standpunkt, når vi har mødt modsigende kilder. Jo, det var lidt af en sensation for os at få indgående kendskab til, at Bismarck ønskede den danske statsdannelse (helstaten) delt, så dens tyske del kom under Preussen. Den danske del skulle imidlertid forenes med Sverige-Norge enten i et Storsverige eller i en skandinavisk union.

Hvilke kræfter i Danmark var de stærkeste skandinavister?

- Der var ganske mange stærke politikere, de fleste af dem med grundtvigiansk ståsted. Den mest fremtrædende var konseilspræsident C. C. Hall, som havde planer om at afsætte den nyindsatte kong Christian IX. At der fandtes revolutionsplaner har ikke været ukendt. Men de er blot ikke blevet taget alvorligt, da man troede, de kun fandtes hos en lille yderliggående gruppe. Vi har fundet en ny - og hidtil ukendt - plan, der nævner navnene på bagmændene (toppen i dansk politik). Og som understøttes af et væld af andre kilder. Da deres forehavende led skibbrød, gjorde de alt for at fjerne sporene fra arkiver og andre afslørende efterladenskaber. De kunne jo blive anklaget for højforræderi.

Kultursamarbejdet udvikler sig fortsat

I har ikke forsket i det, men har du noget indtryk af, hvordan forskning i nordisk historie står i dag?

- Vi kan jo sige, at selvom det store politiske samarbejde døde efter 1866, så fortsatte og udviklede det kulturelle samarbejde sig. Blandt historikere er interessen helt klart øget i de seneste årtier. Noget af det kan forklares ved jubilæerne efter 1814, 1905 og 1920, som har skabt en del bevillinger til nordiske samarbejder, en øget lyst til at arbejde og forske på tværs af de nordiske grænser.

Vores forskning er også et resultat heraf. Bitten & Mads Clausens Fond har været meget generøs over for vores projekt, som jo tager afsæt i grænse-landsproblematikken.

- Det har også været nødvendigt med betydelig støtte, fordi vi spænder mellem tre landes historie over en 50-årig periode, hvor vi også konstant skal anskue Skandinavien i et europæisk perspektiv. Det er en yderst krævende metode, som man kan se af de 70 sider, som alene noter og kilder fylder i vores bog.

Send flere penge, tak!

I skriver i de sidste linjer af bogen, at nu mangler Nordens historie at blive udgivet?

- Ja, det mener vi. Den historie er ikke skrevet til bunds i nyere tid. Og der er ingen grund til at lægge skjul på, at netop denne efterlysning er et signal fra os om, at den opgave vil vi vældig gerne give os i kast med!

Hvad er din opfattelse af nordisk samarbejde i dag i almindelighed?

- Det er jo ikke mit speciale, men jeg kan da se, at Norden har været ganske splittet i kølvandet på corona og vi ser nu, at der bliver skåret på de kulturelle budgetter. Omvendt er der heldigvis også aktører, som mener, at krisen kan bruges som afsæt til at gøre tingene bedre. Det er et kendt historisk fænomen - og det kan man da håbe på, bliver tilfældet efter corona.

Hvor ser du Foreningen Norden i dette aktuelle perspektiv?

- Foreningen blev jo skabt for dels at lappe på unionssammenbruddet i 1905 og i håb om, at samarbejde ville kunne modvirke ufred og skabe velstand efter første verdenskrig. Samtidig var og er foreningen jo optaget af, at større enheder giver stordriftsfordele, som de små ikke kan høste hver for sig. I den forstand tror jeg da, at Foreningen Nordens opgave er mere vigtig end nogensinde, siger Glenthøj, inden han skal afsted til en nordisk sikkerhedskonference på Frederiksberg Slot, hvor bogen skal præsenteres med opvarmning af både Bertel Haarder og gardehusarer. eø

**Rasmus Glenthøj & Morten Nordhagen Ottosen:
Union eller undergang 632 sider Forlagets pris:
399,95 kr. Udkommet den 17. september på Gads
Forlag.**

Unge i nye fællesskaber på tværs af Norden

Af Jonas Roelsgaard

Her ses en gruppe unge kvinder fra flere nordiske lande under en skate-camp, som skulle lære unge kvinder at skate. I løbet af sommeren blev afholdt flere lejre, produceret podcast og afholdt en ungebegivenhed om Utøya.

Et nyt projekt søsat af det danske formandskab i Nordisk Ministerråd (NMR) 2020 skal skabe nye fællesskaber mellem unge i Norden. DUF – Dansk Ungdoms Fællesråd leder projektet i tæt samarbejde med sine nordiske søsterorganisationer.

I 2019 lagde den danske regering, i samarbejde med regeringerne i Grønland og Færøerne, sidste hånd på planlægningen af formandskabet i Nordisk Ministerråd 2020. Det var før verden blev lagt ned af Covid-19 og ændrede rejsemulighederne aldeles markant i et Norden, som ellers længe har brystet sig af åbne grænser og pasfrihed. Forhåbentlig kan dette projekt hjælpe til at sætte gang i samarbejdet mellem landene igen.

Titlen for formandskabsprogrammet i NMR blev 'Nordens Unge i Bæredygtige Fællesskaber' (NUBF) og består af tre spor: et undervisningsspor, et ungespor og et forskningsspor. Det samlede program ledes af Børne- og Undervisningsministeriet, men opgaven med at realisere det såkaldte ungespor blev udliciteret til DUF.

Denne tekstforfatter arbejder i DUF og leder projektet til daglig. For at løse opgaven bedst muligt og sikre deltagelse af unge fra alle Nordens lande etablerede DUF et samarbejde med sine søsterorganisationer i de øvrige lande. Sammen udarbejdede man projektets indhold og hjalp med rekruttering af deltagere.

Problemanalysen

Man kan spørge sig selv, om der egentlig er et behov for et sådant projekt? Der findes jo allerede Nordplus, Nordjobb, pasunion og norske ungdomsserier på DR. Kender de unge ikke allerede nok til Norden og det nordiske samarbejde? Som de fleste læsere med børn eller børnebørn i ungdomsalderen ved, bruger unge meget tid på nettet og meget af det indhold de møder der, er fra USA eller andre steder i den store verden. Med internet er det fjerne udland rykket ind i lommen på os alle og selvom det nok ikke er den eneste grund til, at Norden er røget lidt i baggrunden, er det i hvert fald en af de væsentligste.

NUBF-projektet skal derfor anspore unge til at dyrke det nordiske samarbejde, men uden at skulle bestemme, hvad de unge skal mødes om. Projektets største udfordring er derfor at få overbevist unge om, at det er fedt og sjovt at dyrke de lokale

fællesskaber med landene omkring os. Det forsøges gjort ved at opstille nogle rammer, som skal muliggøre nye samarbejder.

Ungefællesskaber og bæredygtighed i fokus
Projektet består af to hoveddele. Først og fremmest en pulje, hvorfra unge kan søge midler til at gennemføre aktiviteter på kryds og tværs af landene. Den anden hoveddel er en stor, årlig ungetræning på Ungdomsøen ud for København, som DUF arrangerer, og hvor op mod 80 unge fra hele Norden deltager. Her er formålet at inspirere og hjælpe de unge i gang, så de kan søge puljen. Det er i sig selv en aktivitet, som skaber nye fællesskaber på tværs af Norden, men det er også et springbræt, der skal få de unge i gang med et samarbejde, der forhåbentlig kan vare ved i årevis.

Tanken med projektet er nemlig, at de nye fællesskaber skal være *bæredygtige*. Og her tænker vi ikke bare bæredygtige i en klimamæssig eller økonomisk forstand, men også bæredygtig i den forstand, at fællesskaberne skal være *vedvarende* – de skal med andre ord helst ikke være en engangsforestilling, men gerne udvikle sig til noget tilbagevendende. På den måde er det tanken, at projektet skal bidrage til at skabe en ny generation, som kan holde det nordiske samarbejde i hævd.

Unge kan selv

En grundtanke i projektet er, at unge skal lære deres nordiske naboer at kende på *egne præmisser*. Det vil sige, at de selv skal stå for alt fra idéudvikling, planlægning, udførelse og evaluering af aktiviteten. På den måde bestemmer de unge selv, hvad de skal mødes om, hvem de skal møde og hvad de skal lave. I sidste ende er det også en gruppe af unge fra hele Norden i et bevillingsudvalg, der, med afsæt i puljens retningslinjer, afgør, hvilke projekter, der får penge. Det hele er *unge-drevet* og unge er med til at *træffe beslutninger* og *udvikle* projektet.

www.nordicyouth.org

RUDE STRAND HØJSKOLE FOR SENIORER

Tlf. 86 55 89 44
info@rudestrandhojskole.dk
www.rudestrandhojskole.dk

HVER UGE ET NYT KURSUS ÅRET RUNDT

“Kom og vær med
i et muntært, hjertevarmt
og nysgerrigt fællesskab
med masser af vitaminer
til hjerte og hjerne”

Vi oplever stor efterspørgsel på vores kurser. Se mere på www.rudestrandhojskole.dk. Se for eksempel:

MED NORDLYS I ØJNENE

Verdens største nationer forstærker deres tilstedeværelse i Arktis. Vi ser den grønlandske virkelighed dybt i øjnene og hylder samtidig det mageløst smukke land med dets tapre, modige og humoristiske folk.

Kursusledere: Helle Bak Holvad og Carsten Holvad

24. - 29. januar • 6 dage • kr. 4.650,-

VORES SMUKKE VERDEN

Velkommen til et livsbekræftende kursus, hvor vi i fællesskab får øje på alt det smukke, der sker i verden. Og vi får indblik i, hvordan vi kan træne vores hjerne i at forvente det bedste i stedet for at frygte det værste.

Kursusledere: Louise Brandstrup og Magnus Brandstrup

20. - 26. februar • 7 dage • kr. 4.750,-

KINA - RIGET I MIDTEN - AF HVAD

Kejserrige, kommunisme og kapitalisme. Tration og udvikling. Revolution og kultur. Vi kigger på Kina som historisk civilisation og som moderne, økonomisk supermagt. Hverdagsliv, kulturhistorie og aktuel politik.

Kursusledere: Helle Bak Holvad og Carsten Holvad

19. - 24. april • 6 dage • kr. 4.450,-

NORDATLANTISKE STEMME

Vi rækker ud mod de fælles værdier, vi kan identificere os med på tværs af grænser og hav. Nordatlantiske relationer i fortid, nutid og fremtid samt færøsk, islandsk og grønlandsk kunst og kultur.

Kursusledere: Eva Marie Bach og Aage Augustinus

14. - 19. november • 6 dage • kr. 4.750,-

Rude Strand Højskole ligger smukt på stranden mellem Århus og Odder med udsigt til Helgenæs, Tunø og Samsø